

Økologiske markvandring

Hver sommer holder vi markvandring, hvor forskere og forsøgs personale fremviser forsøgene og fortæller om de resultater og erfaringer, som undersøgelserne giver. Det er gratis at deltage i markvandringerne, og der er ingen krav om tilmelding; du skal bare møde op. God fornøjelse.

Du kan finde yderligere oplysninger om arrangementerne på www.foejo.dk eller du kan få tilsendt specialprogram for de enkelte arrangementer ved henvendelse til FØJO på tlf. 89 99 16 75 eller e-mail foejo@agrsci.dk.

Tirsdag den 4. juni

Grønt Center, Maribovej 9, Holeby
Tirsdag den 4. juni er der åbent hus på Grønt Center på Lolland. I forbindelse med åbent hus dagen – kl. 13.45 – fremvises demoparceller med hestebønner samt lupin i renbestand og i blandsæd. Endvidere er det muligt at se og høre om resultaterne fra det økologiske sædskifteforsøg.

Torsdag den 6. juni

KVL's Forsøgsgårde, Bakkegården, Ole Rømersvej 2, Taastrup
Torsdag den 6. juni kl. 13.00 til ca. 16.30 er der markvandring på KVL's

Forsøgsgårde i Taastrup. På forsøgsgårdene er der bl.a. forsøg med proteinafgrøder, rækkedyrkning og recirkulering. Endvidere er der forsøg med økologisk fjerkræhold, frilandsgrise og meget andet. En spændende dag på KVL.

Torsdag den 13. juni

Foulumgård Forsøgsstation, Hobro Landevej 17, 8830 Tjele
Torsdag den 13. juni mellem kl. 10.00 og kl. 17.00 er der åbent hus på Foulumgård Forsøgsstation. Her fortælleres bl.a. om resultaterne fra forsøg med økologiske sædskifter, jordbearbejdning, næringsstofforsyning og næringsstoff-tab, udnyttelse af husdyrgødning og produktion af frilandsgrise.

Tirsdag den 18. juni

Rugballegård, Forskningscenter Bygholm, Schüttesvej 17, 8700 Horsens
Tirsdag den 18. juni kl. 13.00 til ca. 16.30 holder den økologiske forsøgsstation Rugballegård en temaeftermiddag om økologisk svineproduktion. I løbet af eftermiddagen fortælleres om den aktuelle forskning inden for bl.a. fodring og næringsstofforsyning, brug af ressourcer, miljøpåvirkning, kød- og spisekvalitet m.m.

Torsdag den 20. juni

Jynde vad Forsøgsstation, Flensborgvej 22, Tinglev

Torsdag den 20. juni er der mellem kl. 10.00 og kl. 14.00 åbent hus på Jynde vad Forsøgsstation. På Jynde vad er der forsøg med økologiske sædskifter, efterafgrøder, samdyrkning af forskellige afgrøder, mekanisk renholdelse og meget mere.

Tirsdag den 6. august

Rugballegård, Forskningscenter Bygholm, Schüttesvej 17, 8700 Horsens

Tirsdag den 6. august kl. 19.00 er der på Rugballegård en temaaften om dyrkning af proteinafgrøder. Her fremvises de aktuelle forsøg, og der fortælleres om hvilke erfaringer og resultater, forsøgene har givet.

Torsdag den 8. august

Forskningscenter Årlev, Kirstinebjergvej 10, 5792 Årlev

Torsdag den 8. august kl. 18.00 til ca. 21.00 er der markvandring på Forskningscenter Årlev. Her fortælleres om forskningsprojekter, som sigter mod at håndtere de væsentligste problemstillinger i dyrkningen af henholdsvis økologisk frugt og økologiske grønsager.

Omlægning til økologisk jordbrug i et lokalområde

Scenarier for natur, miljø og produktion

Det økologiske landbrug i Danmark er i det seneste tiår steget betragteligt; fra få tusinde ha i begyndelsen af 90'erne til i dag over 170.000 ha. Udviklingen er sket med en samfundsmæssig støtte, som er givet ud fra de positive virkninger på natur og miljø, som det økologiske landbrug forventes at have. Effekterne ved en øget udbredelse af økologisk landbrug er imidlertid omdiskuterede, fordi det ofte kan være vanskeligt at dokumentere, hvilke indvirkninger øget omlægning til økologisk jordbrug har på miljøforhold, naturkvalitet og på samfundsøkonomi.

På den baggrund blev der i regi af FØJO I iværksat et forskningsprojekt om *Samfunds- og miljømæssige konsekvenser af forskellige strategier for udvikling og udbredelse af økologiske jordbrugs-systemer*. Projektets overordnede formål var – ved at kombinere samfundsvidenskabelig ekspertise med miljø- og naturvidenskabelig ekspertise – at producere videnskabeligt baserede vurderinger til at bedømme virkningerne af økologisk landbrugs udvikling i Danmark.

Et af projektets delmål var at undersøge, hvorledes omlægning til økologisk jordbrug kan tilfredsstille både produktion, natur og miljø. En mere helhedsorienteret viden om konsekvenser af omlægning af forskellige driftstyper og forskellige kombinationer af bedrifter vil i højere grad gøre det muligt for økologisk jordbrug at indgå som et led i den fælles, europæiske landbrugspolitik. Blandt de aktuelle temaer i den europæiske landbrugspolitik er, hvorledes den førte politik på én gang kan tilgodese fødevarerproduktion, udvikling af landdistrikter samt natur- og miljøværdier under hensyntagen til de budgetmæssige rammer. Økologisk jordbrug har givetvis et potentiale i disse sammenhænge.

Omlægning i lokalområde

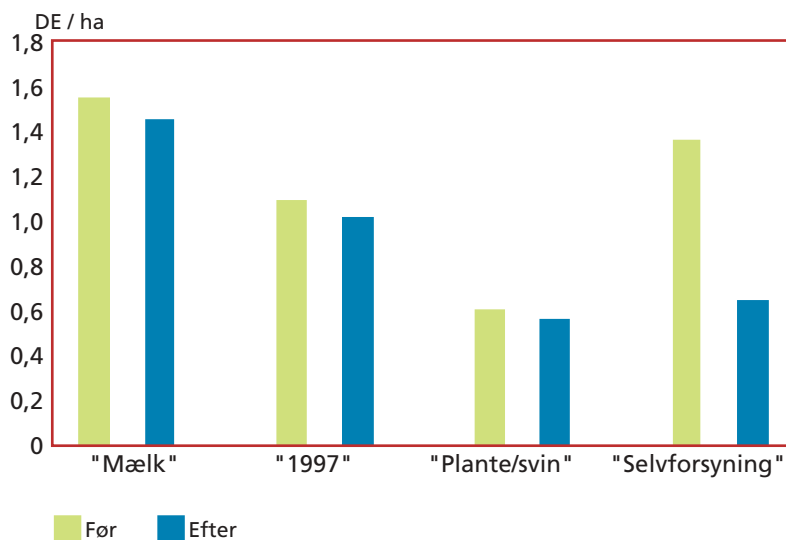
Delprojektet vedr. natur, miljø og produktion tog udgangspunkt i et lokalt landbrugsområde på 20 km², som ligger umiddelbart syd for Bjerringbro. På basis af den eksisterende landbrugsstruktur (41 bedrifter) og de naturgivne betingelser i området er der udarbejdet fire forskellige scenarier, hvori en fjerdedel af området omlægges til økologisk drift. Ved denne "skrivebordsomlægning" omlægges eksisterende konventionelle bedrifter med kendt produktion og dyrkningspraksis til økologiske bedrifter med en fiktiv produktion og praksis. De fire scenarier er:

- Et scenario "Mælk", som illustrerer den omlægning, der har været den typiske op gennem 90'erne, hvor malkekvægsbedrifter dominerede
- Et scenario "1997", som illustrerer den omlægning, der fandt sted i 1997. Data er baseret på en analyse af ansøgninger om autorisation i 1997

- Et scenario "Plante/svin" som illustrerer hvad der sker, når det er områdets plante- og svinebrug, som lægger om
- I scenariet "Selvforsyning" illustreres ændringerne, hvis bedrifter svarende til 25% af værkstedområdets areal omlægges i et afgrænset delområde (SFL-område). Scenariet adskiller sig fra de øvrige ved, at dyrehold og foderproduktion afstemmes inden for de omlagte bedrifter, dvs. at der ikke kan suppleres med indkøbt foder eller gødning.

Konsekvenser for produktion

Den grundlæggende ide i de tre første scenarier er opretholdelse af en stor husdyrproduktion. Det betyder, at husdyrtætheden på de bedrifter, der omlægges til økologisk drift i tre af de fire scenarier, ikke forandrer sig ret meget ved omlægningen (figur 1), og at selvforsyningsgraden i disse scenarier er 65-82%. Kun i scenariet "Selvforsyning" sker der en betydelig nedgang i

Figur 1. Gennemsnitlig husdyrtæthed på bedrifter der omlægges i de fire scenarier, før og efter omlægning

Table 1. De fire scenariers forventede konsekvenser for udvalgte "natur- og miljøparametre" på de bedrifter, der omlægger

Natur-/miljøparameter	"Mælk"	"1997"	"Plante/svin"	"Selvforsyning"
Kvælstofudvaskning	++	+	0 / -	+++
Levevilkår for regnorme	++	++	+++	+++
Levevilkår for springhaler	+	+	++	+
Levevilkår for overjordiske insekter:				
Ukrudtsdiversitet	++	++	+++	+++
Pesticidbehandling	+++	+++	+++	+++
Levevilkår for sanglærker	-		-	

+ = beskedent, ++ = moderat og +++ = markant forbedring, 0 = ingen ændring, - = beskedent forringelse

husdyrtætheden, fordi dette scenario netop forudsætter selvforsyning med foder blandt de økologiske bedrifter.

Konsekvenser for miljø og natur

I rapporten er konsekvenserne af de fire scenarier på nogle udvalgte miljø- og naturparametre beskrevet, herunder kvælstoftab og levevilkår for sanglærken og den lavere fauna, både i og over jorden.

Hensigten med at evaluere natur- og miljøeffekter i de samme scenarier er at undersøge, under hvilke forudsætninger bestemte udviklingsveje kan tilfredsstille de økologiske målsætninger om hensyn til både natur og miljø. De fire scenariers forventede konsekvenser for natur- og miljøforhold på bedrifterne er opsummerede i tabel 1. Tabellen viser, at de fire scenarier har hver deres "tabere" og "vindere", med de her valgte forudsætninger, og at det kan være vanskeligt at identificere én omlægningsstrategi, f.eks. en bestemt sammensætning af omlæggere, der er gunstig på alle områder.

I vurderingen af resultaterne er det vigtigt at holde sig for øje, at de valgte scenarier – når der ses bort fra scenariet "Selvforsyning" – illustrerer hvad der sker, når bedrifter med intensiv husdyrproduktion omlægger til økologisk drift og opretholder en stor husdyrproduktion efter omlægningen. Opretholdelse af den animalske produktion kan siges at illustrere én mulig udvikling af det økologiske jordbrug. Hvis der var valgt andre målsætninger end at

opretholde den animalske produktion på bedriftsniveau efter omlægning af bedrifterne, ville scenarierne have set anderledes ud. I projektet er der på den baggrund fokuseret på de forskellige forudsætnings betydning for de forventede natur- og miljømæssige konsekvenser. Det er sket med henblik på at identificere elementer i den økologiske praksis, der kan udvikles i en mere natur- og miljøvenlig retning.

Projektet og dets resultater beskrives i en ny FØJO-rapport, som netop er udgivet. Rapporten indledes med en beskrivelse af landbrugsområdet (værkstedsområdet) og de valg (forudsætninger), som forskergruppen har truffet som grundlag for at udarbejde de fire scenarier. På basis heraf udredes og forklares de forskellige scenariers konsekvenser for natur, miljø og primærproduktion. Rapporten, der koster 125 kr. inkl. moms og forsendelse, kan købes ved henvendelse til FØJO.

Vibeke Langer (red.), Tommy Dalgaard, Lisbeth Mogensen, Tove Heidmann, Niels Elmegaard, Peter Odderskær og Berit Hasler. 2002. Omlægning til økologisk jordbrug i et lokalområde. Scenarier for natur, miljø og produktion. FØJO-rapport nr. 12/2002, 242 sider.

Kort nyt

International evaluering af forskningen i økologisk jordbrug

I løbet af efteråret 2002 skal der ske en midtvejsevaluering af forskningsprojekter i FØJO II. Evalueringen er et led i godkendelsen af den gennemførte forskning og skal give forslag til eventuelle justeringer af projektplaner for de kommende år. Da evalueringen gennemføres af et panel af internationale forskere, skal evalueringen også bidrage til fremme af internationale netværk og internationalt samarbejde.

Ph.D.-afhandling i agroøkologi

KVL har tildelt forsker Tommy Dalgaard, Danmarks JordbrugsForskning, Ph.D.-graden for afhandlingen "Simulation and Generalisation of Agricultural Resource Use". Afhandlingen omfatter bl.a. analyser af ressourceforbrug i økologisk jordbrug sammenlignet med konventionelt jordbrug, specielt med fokus på forbrug af fossil energi og kvælstof. Resultaterne er sammendraget i en 60 siders indledning efterfulgt af 6 videnskabelige artikler. Afhandlingen kan rekvireres ved henvendelse til tommy.dalgaard@agrsci.dk.

Bedre hjemmesider

Gennem et stykke tid har vi arbejdet på at lave nye og mere funktionelle hjemmesider om forskningen i økologisk jordbrug; du kan se de nye sider på www.foejo.dk. Vi vil selvfølgelig gerne have kommentarer og forslag.

Kursus om økologiske malkekvægbedrifter

Den 22. august 2002 kl. 9.00 til 17.30 holder Landbrugets Rådgivningscenter, Dansk Kvæg et dagskursus med titlen Økologiske malkekvægbedrifter. Kurset, der holdes på AgroForum Koldkærgård, er målrettet planteavlskon-sulenter, landbrugslærere og kvægrådgivere, der har erfaring i økologisk malkekvæghold. Andre med erfaring i økologisk mælkeproduktion er også velkomne til at deltage. Yderligere oplysninger om kurset kan fås på www.lr.dk eller ved henvendelse til efteruddannelseskonsulent Karen Tegllund, Dansk Kvæg, tlf. 8740 5335 eller e-mail: kat@lr.dk Tilmelding senest 18. juli 2002 til Sektion for Efteruddannelse, tlf. 8740 5501, e-mail: efteruddannelse@lr.dk

Nye medlemmer af brugerudvalg

I forbindelse med at Landsforeningen Økologisk Jordbrug, Økologisk Landscenter og de økologiske brancheforeninger er fusioneret til Økologisk Landsforening, er Johannes Thulesen og Henrik Refsgaard blevet udpeget til FØJO's brugerudvalg. De afløser Sven Nybo Rasmussen og Fie Graugaard.

Forskningscenter for Økologisk Jordbrug (FØJO) koordinerer den økologiske jordbrugsforskning i Danmark med henblik på at sikre optimalt udbytte af de ressourcer, som afsættes til forskning. FØJO er et såkaldt "forskningscenter uden mure", hvor den forskningsfaglige kompetence udgøres af de ca. 140 forskere og 20 institutioner, der deltager i centrets forskningsprogrammer.

Nyhedsbrevet "Forskning i økologisk Jordbrug" udkommer seks gange årligt. Abonnement kan tegnes ved henvendelse til FØJO's sekretariat på tlf. 89 99 16 75. Abonnement er gratis.

Redaktion: Claus Bo Andreasen

Grafisk tilrettelæggelse:

Sine Claudell, Enggaardens Tegnestue

Tryk: Repro & Tryk, A/S Skive

Foto: Hans Jørgen Lysholm

Forskningscenter for Økologisk Jordbrug (FØJO)

Foulum, Postboks 50, DK-8830 Tjele

Tlf. 89 99 16 75 ■ Fax 89 99 12 00

E-mail: Grethe.Hansen@agrsci.dk

www.foejo.dk

ISSN 1398-7178

